

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Карук Інна Василівна

науковий керівник: д.п.н., проф. Крутий К.Л.

Вінницький державний

педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Україна

Актуальною проблемою сучасної освіти є пошук ефективних шляхів виховання та розвитку креативної, ініціативної особистості, здатної до реалізації свого творчого потенціалу і дослідницької активності в різних видах діяльності. Дослідницька активність дитини проявляється як внутрішнє прагнення, що породжує дослідницька поведінка. Вона створює умови для того, щоб психічний розвиток дитини спочатку розгорталася як процес саморозвитку. У новій редакції Базового компонента дошкільної освіти, а саме в розділі «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» зазначено, що проявами такої активності є інтерес дитини до довкілля та самої себе; активне сприймання предметів, об'єктів людей, подій; спостережливість, кмітливість, допитливість, вміле використання побаченого й почутого раніше, спроби самостійно доходити висновків, знаходити нове у знайомому та знайоме у новому, вміння радіти зі своїх відкриттів; планування своєї пізнавальної діяльності, втілення її на практиці; зміна, за потреби своїх планів, поведінки; інтерес до дослідництва, експериментування з новими матеріалами. Отже, важливо створювати в закладі дошкільної освіти спеціальні умови, які сприяють пізнавальній, дослідницькій, експериментальній діяльності дітей [1].

Проблема дослідницької діяльності та активності дошкільників розробляється багатьма педагогами і психологами як в історично-педагогічній спадщині (Я. Коменський, М. Монтессорі, Й. Песталоцці, Ф. Фрєобель, К.

Ушинський та інші), так і в сучасних дослідженнях (К. Крутій, Н. Лисенко, З. Плохій Н.Яришева та ін.).

До теперішнього часу не склалася цілісна концепція розвитку дослідницької активності дошкільників, зокрема в експериментуванні, що розкриває сутність дослідницької активності, її структуру та педагогічні основи, що забезпечують динаміку її становлення в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти. Нерідко, незважаючи на наявність в закладах дошкільної освіти осередків для експериментування, дитяче експериментування носить формальний, ситуативний характер, у дошкільнят спостерігається низький рівень дослідницької активності.

У психолого-педагогічній літературі активність виступає в співвідношенні з діяльністю, виявляючись як динамічне умова її становлення, здійснення і видозміни, як властивість її власного руху.

Дослідницька активність є природним проявом інтересу дитини до навколишнього світу й характеризується чіткими параметрами.

У педагогіці дослідницьку активність визначають як мобілізацію інтелектуальних, морально-вольових і фізичних сил дитини на досягнення конкретних цілей навчання і виховання. [5]

Так, на основі аналізу сучасних підходів дослідницька активність може бути визначена як виражене прагнення суб'єкта, яке спрямоване на пошук рішення значущої для нього проблеми з допомогою певної системи методів, прийомів, засобів.

Результатом дослідницької активності є знання, але знання, здобуті самою дитиною у процесі дослідницької діяльності, що проявляється у вигляді так званого дитячого експериментування. Дитяче експериментування полягає в пізнанні об'єкта в ході практичної діяльності з ним. Здійснювані дитиною практичні дії (систематизувати і групувати об'єкти живої і неживої природи, як за зовнішніми ознаками, так і за природному середовищі; зміни об'єктів, перехід речовини з одного стану в інший та ін.) виконують пізнавальну, орієнтовно-

дослідницьку функцію, створюючи умови, в яких розкривається зміст даного об'єкта.

Дітям, за своєю особливістю та природою, властива орієнтація на пізнання довкілля, на дослідження об'єктів та явищ дійсності. Щодня дошкільники пізнають нові предмети, хочуть дізнатися не тільки їх назви, а й риси подібності, замислюються над найпростішими причинами спостережуваних явищ. Уже в молодшому дошкільному віці дитина прагне не тільки розглянути предмет, а й доторкнутися рукою, відчутти його запах, можливо смак. У старшому віці багато малят замислюються про такі явища, як випаровування води, чому утворюється сніг, як відбувається виверження вулкану, поширення звуку в повітрі, в воді тощо. Підтримуючи дитячий інтерес, потрібно вести їх від знайомства з певним явищем чи об'єктом до його розуміння.

Отже, на наш погляд, активність дошкільників проявляється в здатності усвідомлено ставитися до того, що і як вони роблять, що і як вони пізнають, в здатності здійснювати вихід за межі необхідного, в ініціюють діях, спрямованих на оптимальне рішення задачі або її постановку.

Розвиток дослідницької активності у дітей дошкільного віку відбувається поступово, відповідно до логіки пізнання предметів навколишнього світу і логікою самовизначення особистості в навколишньому середовищі. Найважливішим завданням педагогів є визначення шляхів, дидактичних умов, педагогічної системи стимулювання дослідницької активності дитини дошкільного віку. Розвиток пізнавальних процесів в дошкільному дитинстві закладає основу для подальшого навчання в школі. Розвиток дослідницької активності дитини залежить від вироблення дітьми практичних навичок і отримання знань з різних сферах життя, а також залежить, наскільки успішно дитина навчиться спілкуватися і співпрацювати в колективі, сформує вміння взаємодіяти з іншими людьми.

Розвиток допитливості, потреби дізнатися нове – одне із основних завдань виховання дошкільника, підготовки його до навчання в школі. Постановка і

поступове ускладнення даного завдання веде до формування у дітей пошукової діяльності, пізнавальних інтересів, що впливає на їх розумовий розвиток.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що дослідницька активність відіграє величезну роль у розвитку дітей. Дослідницька активність дитини, як і інші якості особистості, не є вродженими. Розвиток дослідницької активності дошкільника йде по ланцюжку: цікавість – допитливість, пов'язана з дослідницькою діяльністю – дослідницька активність до процесу і результату, що зумовлює дослідницьку активність особистості на рішення дослідницьких завдань, яка реалізується в ході цілеспрямованої і педагогічно організованої активності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Імбер В.І., Карук І.В., Колеснік К.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час застосування освітніх ситуацій у процесі групової діяльності з дітьми дошкільного віку. International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. С. 138-140.
3. Колеснік К.А. Основні орієнтири виховання підростаючого покоління в Україні. Наукові пошуки ХХІ століття: молодіжний вимір III Міжнародної дистанційної науково-практичної конференції. Київ, 2015. С. 177-182.
4. Крутій К. Л. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка. Запоріжжя : ТОВ “ЛПІС” ЛТД, 2017. 124 с

5. Щербакова К.Й., Григоренко Г.І. У сім'ї росте дитина. К.: Видавництво «Неопалима купина», 2000. 240с.